

ІДЕЇ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ В ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ «НОВОЇ» ШКОЛИ У ДОБУ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917–1921)

Шевченко С.М.

к.пед.н., старший науковий співробітник
старший науковий співробітник відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
<https://orcid.org/0000-0002-0432-8893>

Створення нової держави, намагання формування нового суспільства в роки Української народно-демократичної революції (1917–1921) змінили ключові запити на освіту. Активні і творчі громадяни нової держави зумовила оновлення мети виховання та навчання дітей. Свідченням означених змін були запити практиків освіти щодо забезпечення цього питання, а саме: в 1917 році вчитель початкової школи П. О. Шерстюк подав листа до Генерального секретаря народної освіти УНР із запитом на отримання програм для нової української школи. Автора листа вимагав від школи виховувати не білоручок, а людей, здатних до свідомого та розумного господарства. Саме у цей час трудове виховання дітей зайняло вагомe місце в системі освіти УНР.

Отже, незважаючи на складність історичного моменту, педагогічна думка розвивалась у контексті ідей трудового виховання дітей. Педагоги доби Української революції: С. Русова, О. Музиченко, М. Котляренко розглядали трудове виховання в широкому його розумінні. Ідеї трудового виховання дітей лягли в концепцію нової, на той час, школи. Сам О. Музиченко зазначав, що школа має не навчати, а виховувати розум дитини. Педагог пропонував реалізовувати творчість дитини, спонукати її до самостійної напруженої думки задля здобуття нового знання, а М. Котляренко пропонував використання ручної праці як знаряддя для вивчення наукових знань та ознайомлення з життям. Дослідження трудових процесів та окремих їх складових, на думку педагога, мали стати основою шкільної науки [4, с. 11–14; 3, с. 3–10].

У добу Української революції (1917–1921) педагоги вважали, що школа має перетворити саме життя на підручник для дітей. Тому реалізовували впровадження трудового принципу в навчання і виховання дітей. Діти мали розуміти трудові процеси, що оточували їх у житті, та долучатися до посильної їм праці [4, с. 228–235]. Для цього основою цього процесу для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, Міністерство народної освіти УНР організувало Музей ручної праці, що мав стати установою розбудови національного виховання. При музеї мали бути організовані: класи праці, лабораторія для дослідження методів трудового виховання дітей, педагогічна бібліотека; курси для працівників усіх типів дитячих установ.

«Проекту Єдиної школи на Вкраїні» засвідчує, що мета освіти полягала у формуванні свідомих та активних громадян, здатних до активної творчої діяльності в суспільстві. Це призвело і до зміни мети трудового виховання – від підготовки дитини до виконання певних трудових дій до формування трудових навичок [4].

Таким чином, проблема цінності праці та розуміння її як необхідного чинника розвитку особистості можливим стане в нагоді педагогам у використанні ідей О. Музиченка про працю не тільки для фізичного розвитку, а й для розумового. Ідея М. Котляренка про працю як інструмента формування наукових знань стане в пригоді для формування ключових (життєвих) компетентностей, зазначених у «Концепції нової української школи» [1].

Список літератури:

1. Концепція нової української школи [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
2. Котляренко М. Ручна праця в школі / М.Котляренко // Вільна Українська школа. 1918–19 н.р. № 10. Т. 2. С. 11–14.
3. Музиченко О. Реформа школи чи шкільні реформація // Вільна Українська школа. 1918–19 н.р. № 10. Том. 2. С. 3–10.
4. Тушкан П. Загальні завдання сільсько-господарської освіти на Україні // Вільна Українська школа. 1918. № 8–9. С. 228–235.